קכב. לאור האמור, ספרדי שנזדמנו לו תפילין של אשכנזי, ואין לו אלא אלו, יניחם בלא ברכה, אלא אם כן התברר שהם נכתבו שלא כדעת הט"ז. אולם אשכנזי שנזדמנו לו תפלין שנכתבו כמנהג הספרדים, רשאי אף לברך עליהם, כיון שהם כשרים אף לסוברים כהרמ"א. [אור לציון ח"ב עמ' לה]

קכג. שיעור ט' אותיות שכתבנו, היינו תשע אותיות גדולות כגון שלש פעמים "אשר". וטוב שיניח גם כן ריוח מלא ב' אותיות קטנות (ב' יודי"ן) מלבד התשע אותיות, שהרי בין תיבה לתיבה צריך להניח מלא אות קטנה. (תמונה כ"ו) [ראה משנ"ב ס"ק קסג, יריעות שלמה ח"א פט"ו ס"ב הערה ג, הלכה ברורה עמ' תא]. ובדיעבד יש להקל כשמניח רק כמלא ט' אותיות קטנות (דהיינו ט' יודי"ן). [משנ"ב שם]. אבל בפחות מט' אותיות אין זה נחשב לפרשה והפרשיות פסולות. [הלכה ברורה שם]

ומשערין הריוח של הט' אותיות, כפי גודל האותיות של אותו הכתב. [משנ"ב והל"ב שם]

קכד. דין זה ששלשת הפרשיות הראשונות יהיו "פתוחות", ופרשה רביעית "סתומה", נוהג לא רק בתפילין של יד הנכתבות על קלף אחד, אלא אף בתפילין של ראש הנכתבות כל פרשה בקלף אחד לבדה. [ראה קול יעקב ס"ק קעא]

Sefardic Jews using Ashkenazic tefillin

122) If a Sefardic Jew has no tefillin available to use other than those of an Ashkenazic Jew, he should put them on but without reciting the blessing unless he verifies that the scrolls were not written according to the *Ture Zahav's* formula. If an Ashkenazic Jew has no tefillin available other those of a Sefardic Jew, he may use them and recite the blessing. All the *Poskim* agreed that tefillin scrolls written according to the *Shulhan Arukh's* formula are kosher. Sefardic Jews may use tefillin written in the tradition of Lubavitch Hassidim and even recite the blessing on them.

Day 29

Definition of "nine letters"

123) When referring to a blank space that is *nine letters* long, this means that the scribe should leave a blank space long enough to write the words אשר אשר אשר. It is best that he leave enough space as if he had written those words, including the two spaces (as wide as the letter *yod*) between each word. (Illustration № 26) If a scribe leaves a blank space only long enough to write the letter *yod* nine times, the scroll is still considered kosher. If the space he left is shorter than this, it is as if he left no space at all and the scroll is not kosher.[103] The term "nine letters long" refers to letters matching the size of the letters written in each particular scroll.

Regarding *tefillin shel rosh*

124) Although the passages for *tefillin shel rosh* are written on four separate pieces of parchment, the scribe must still write the first three passages in the form of *parasha petuha* and the fourth passage in the form of *parasha setuma*. These rules apply to the scrolls of *tefillin shel yad* and those of *tefillin shel rosh*.[104]

---

103. The *Piske Teshuvot* (32:57) explained that if a scribe leaves a blank space at the end of the passage of *Shema*, that space must be shorter than nine letters *yod*. The blank space that he should leave at the beginning of the passage of *vehaya im shamowa*, however, is a space long enough to write the words אשר אשר אשר with a space between each word.

104. The *Mishna Berura* (32:155) cited the *Magen Avraham* ruling that if the scribe did not form the passages of the *tefillin shel rosh* correctly regarding *parasha petuha* and

קכה. אף בתפילין דרבינו תם שסדר הפרשיות הוא: "קדש", והיה כי יביאך", "והיה אם שמוע", "שמע ישראל", יש לדקדק שפרשה שלישית ("והיה אם שמוע") תהיה סתומה, ושאר הפרשיות פתוחות. ואף בזה לא יעשה כסברת הט"ז, אלא כדעת מרן השלחן ערוך. ולכן יכתוב כך:

א. פרשת "קדש" מתחלת בראש השורה ובסופה חלק ט' אותיות.

ב. פרשת "והיה כי יביאך" מתחלת בראש השורה, ובסופה אין ריווח חלק, ואם יש הוא צריך להיות פחות מט' אותיות.

ג. פרשת "והיה אם שמוע" מתחלת באמצע השורה לאחר שהניח לפניה לפחות ט' אותיות, ובסופה מניח ט' אותיות. (תמונה כ"ז)

ד. פרשת "שמע" מתחלת בראש השורה. ומסתיימת בסוף השורה.

Regarding tefillin "of Rabbenu Tam"

125) In tefillin scrolls written for tefillin "of Rabbenu Tam," the four passages appear in this order: *kadesh*, *vehaya ki yevi'akha*, *vehaya im shamowa*, *Shema*. The first two passages and the fourth passage are *parashiyot petuhot*, while the third passage is a *parasha setuma*. According to the *Shulhan Arukh*, the scroll must be written in the following manner:

a) The passage of *kadesh* begins at the right end of the first line without any indentation. A blank space at least nine letters long must be left at the end of the final line.

b) The second passage likewise begins at the right end of the first line without any indentation. No blank space should be left at the end. If some space must be left, it must be less than nine letters long.

c) The third passage (*vehaya im shamowa*) begins with an indentation, a blank space at least nine letters long. Another blank space at least nine letters long must be left at the end of the final line. (Illustration №27)

d) The fourth passage begins at the right end of the first line without any indentation. No blank space should be left at the end, either.[105]

---

parasha setuma, they are kosher since they are each written on a separate piece of parchment. Nevertheless, the custom is to form them as described here. The *Kol Yaakov* (32:171), however, cited the *Ma'amar Mordekhai* who brought conclusive proofs against that ruling. Therefore, in practice we cannot be any more lenient regarding the passages of *tefillin shel rosh* than we are with the passages of *tefillin shel yad*. This appears to be the opinion of Maran as well, and it was the accepted custom of the scribes in Baghdad.

105. The *Kol Yaakov* (32:170) ruled that if the scribe left a blank space at the end of the passage of *Shema*, the tefillin scroll is still kosher, as explained above at the end of halakha 120.

ויש לציין כי כתיבת פרשיות אלו צריכה להיות כסדרן, כלומר, שאחר שכתב פרשה שניה ("והיה כי יביאך") מניח ריוח חלק כשיעור הראוי לכתוב פרשת והיה אם שמוע", ומדלג לכתוב פרשה רביעית ("שמע"), ושוב חוזר לכתוב פרשה שלישית. והכל על סדר פרשיות פתוחות וסתומות כאמור. [ראה קול יעקב ס"ק קסט]

Writing in chronological order

Although the four passages of the *tefillin shel yad* are positioned on the scroll in this order and in this manner, the scribe must still write the passages in the order that they appear in the Torah. Therefore, after completing the passage of *vehaya ki yevi'akha*, the scribe must leave a large space and write the passage of *Shema* at the left end of the scroll. Then he goes back to the space between *vehaya ki yevi'akha* and *Shema* and he writes the passage of *vehaya im shamowa* in that space.

When the scribe writes the passages for the *tefillin shel rosh*, he likewise must write them in this order, meaning that he writes the passage of *Shema* before that of *vehaya im shamowa*. Although each passage is written on a separate piece of parchment, the scribe must leave the blank spaces in the proper places so that each one can be identified as *parasha petuha* or *parasha setuma*.